

ЗЕНИТ

ZENIT

фeбpуap — 1926 — fevrier

година — VI — année

број 38
num.

revue internationale

1921-1926

међународни часопис

Barbusse — Biller — Mitzitch — Poliansky —
Behrens — Mikatz — Seuphor — Walden —
Ratkovitch — Ehrenbourg — Depero —
Youtronitch — Peiper — Doesburg — Draï-
natz — Peeters — Givyanovitch — Pilon —
Nina-Naï — Chtoltzer-Slavensky — Tison
— Liebmann — Gleizes — Kouyatchitch
— Torre — Pannwitz — Dimitriévitch — Linze
— Veidt —

BELGRADE — SERBIE — OBILITCHEV VENATZ 36

ZENIT revue internationale

calendrier de l'art nouveau et de la vie contemporaine

directeur
fondateur **Lioubomir Mitzitch**

Belgrade obilitchev venatz 36

Dans le monde entier seulement notre revue publie les manuscrits inédits et originaux en toutes les langues du globe. Abonnement d'un an pour tous les pays étrangers: 40 francs.

Prix du numero 5 francs.

Directeur reçoit tous les jours de 6-7 heures du soir.

n'oubliez pas la poésie
antieuropéenne interdite
de Lioubomir Mitzitch
AVION SANS APPAREIL

ZENIT-GALERIE DE L'ART NOUVEAU
peut-être visitée sous demande et avis par écrit préalable

Représentant en France
BRANKO VE POLIANSKY
Paris VI-54, rue d'Assas 54

по претходној писменој пријави и молби, може се видети
ЗЕНИТ-ГАЛЕРИЈА НОВЕ УМЕТНОСТИ

ЗЕНИТ међународни часопис
уредник и оснивач **Љубомир Мицић**
Београд обилићев венац бр. 36

Једини часопис у свету који штампа само не-
објављене рукописе у свим оригиналним јези-
цима на глобусу.

Годишња претплата 100 динара.

Свеска у продаји 10 динара.

Уредник прима дневно од 6-7 часова увече.

не заборавите забраћену
антиевропску поезију
Љубомира Мицића
Аероплан без мотора

година VI

ЗЕНИТ

број 38

Miramar, 2 janvier 1925.

Mon cher confrère,
Je n'ai pu jusqu'ici répondre à la lettre que vous m'avez fait l'amitié de me remettre à la gare de Belgrade et vous dire le bon souvenir que j'avais conservé de nos courtes relations littéraires de Serbie. J'ai été accaparé par d'innombrables occupations et je ne me suis pas trouvé en mesure de vous envoyer l'article que vous me demandiez pour le numéro jubilaire du Zénit à l'occasion de votre anniversaire. Je vous adresse tous mes vœux pour votre journal et je souhaite en même temps que j'espère pouvoir collaborer dans quelque mesure avec la phalange artistique que vous représentez, pour une grande cause vivante. Mes hommages à votre femme et bien cordialement à vous.

J'ai été très heureux de lire les poèmes inspirés et énergiques que vous m'adressez.

Henri BARBUSSE — Paris

ZENIT — 1. février 1921 — 1. février 1926.

ZENIT
ZENITISME
LUTTE
BARBARITÉ
RÉVOLUTION

pour la création nouvelle et libre — pour l'esprit nouveau et la pensée indépendante — pour le barbarogénie et pour l'humanité humanitaire.

Vera BILLER — Abbazia

1. фебруара 1921 — 1. фебруара 1926.

МАНИФЕСТ

варварима духа и мисли
на свим континентима

Ураааа варвари!

Ураааа зенитисти!

Пуне су нам руке посла у борби са целатском културом. И сувише много химна испевано је у славу отменим вешалима европског назови-континента.

Ми шкргућемо зубима за гвозденим гитерима кухне слободе. Доста нам је блата криумчарске културе и крадене цивилизације. Доста!

Ми урличемо из прастаре колевке културе. Ми са Балкана урличемо: антикултура!..... антиевропа!....

Ми хоћемо да се људски осветимо: око за око, зуб за зуб! Ми се боримо данас са бунтовним песмама, јер наша је професија бунтовник-песник, антикултурни ајдук-комита. Да, комите смо у борби за еманципацију од културног ропства, од културне тираније. И само они су велики, који се налазе у величанственој борби: за основно ослобођење. Само они песници су савремени и велики, чији су стихови крикови антикултурног бунта и антикултурне револуције. Јер потпуно ослобођење од умишљене културности, основно је ослобођење људи.

Госпођо Европо! Ми вам пљујемо под погани језик и под чираве табес-табане. Ми бацамо бомбе наших песама у твоја наказна европска небеса. Ми топовима наших нових идеја гађамо у зенит свилене буржоазије. У зенит, а не у имагинарни пупак божји, једини символ свих европских генија.

И ако је овде реч о топовима и бомбама — на страну политика — — доле Европа — доле ратови! Ми мрзимо ту краставу жабу политику, пошто нам није својствено, да будемо трговци — — ни белим ни црним робљем. Бунтовна песма је наше време и наша работа.

Ураааа варвари!

Ураааа зенитисти!

Ми смо другови свих варварских песника на свим континентима. Браћо континенти, браћо дивни варвари — — умножите наше тесне редове. Пружите нам своје чисте руке изнад захрђалих жица културе, изнад бодљикавих граница људождерске цивилизације. Створимо једну заједничку, варварску песницу духа, да размрскамо водену лобању наше столетње маћије, маћије Европе. Видећете: уместо чистих мисли љубави, прокуљаће поплава прљавих идеја о вечитој мржњи и робовању.

Ми псујемо културу на сва уста — — зар не!? Та, од главе риба смрди — — смрдљива ајкула Европа! Зато, у име варварске чистоте и исконске варварске љубави, ми хоћемо да здеремо маску свима лажима свирепог хуманизма. Ми нећемо више, да будемо претворни хришћани. Злотворно хришћанство је заблуда у крви, коју вековима лочу идиоти и пузавци. Христос је био велик само као човек-мученик. Као мислилац, Христос је плагијатор. Шта да се каже онда о његовим следбеницима који су плаћеници сваке буржоазије?...

У име новог творачког варварства, доле антиљудско хришћанство! Доле хришћански нихилизам! Доле хришћанска патологија чија је садржина блесави цинизам и крвава шминка.

У име барбарогенија, живело ново-културно варварство, чија је садржина независно човечанство. Јер, барбарогеније нов је човек, наоружан бомбама варварског духа и ватрометом варварских чистих осећања. Барбарогеније, одредио је да Балкан буде мост за прелаз варварских легија новог духа. Барбарогеније, заповедио је шестом континенту Балкану, да буде авангарда нових варварских оплођења. У име тога барбарогенија и његовог духа зенитизма — ми смо данас варвари културе — ми смо данас варвари цивилизације. То је балканизација Европе!

Ураааа варвари!

Ураааа зенитисти!

Ми не дамо више, да се секу наши трупови — — у име империализма цивилизације. Ми не дамо више, да се пљачкају наши духови — — у име инвалидске културе. Одувек, само на плећима варвара почива стара и савремена култура. Одувек, само на плећима варвара почива стара и савремена цивилизација. А Европа, та крештава стара хијена, прекопава наше ајдучке гробове уздуж и попреко. Европа је надживела нашу младост коју нам је силом отела, и справила нас полуживе у расејане гробове. Европа, која силује наш мозак, заробила је наше светле умове својом порнографском културом. А на гробовима наших ајдучких предака бесрамно диже сукњу, до изнад трбуха — на гробовима дивних варвара, Европа игра џац, фокс-трот и шими. Брррр...

Ми не сањамо. Ми немамо времена да сањамо, јер грчеви европске културе су смртоносни. Нема снова где су грчеви господари! Ми огорчени увредама и неправдама, желимо, да прочистимо отровни ваздух капиталистичког и профаног столећа. Ми страшно желимо, да у нов живот унесемо варварски дух зенитизма — — у све области независне мисли, у све области ослобођеног духа — — у сваки нерв новог уметничког стварања. Чујте другови! После пет година рада и овакве наше борбе, шаљем нов зенитистички поздрав и манифест свима варварима духа и мисли. Ајдемо уједињени, да уништимо све шугаве умет-

ности: у име зенитизма! Боримо се удружени, да разоримо све килаве филозофије: и у име зенитософије! Јер, варварски зенитизам као тотализатор новог живота, и ваша је колевка будуће велике победе. Организација новог духа мора да буде уведена у живот. То хоће зенитизам. А варвари су неисцрпиви извор чистоте духа, варвари су пребогати у свом несебичном давању.

Зенитизам је први развио заставу варварства: у борби за еманципацију и прочишћење од културе. Зенитизам није више школа. Зенитизам је варварска револуција духа, варварска револуција мисли, варварска револуција свих осећања. Ми смо у љутој борби прешли велик и напоран пут: од културног индивидуализма до варварског колективизма. Ми зенитисти ајдуци смо у прашуми културе и комите у џунгли цивилизације: за ново варварско доба живота! Све друго је вашар европске парализе и политике. Све друго је ђубре европске књижевности и уметности. Све друго је романтика и сифилис-култура.

Руке у вис антиварвари!
Руке у вис антизенитисти!

— Београд —
25. октобра 1925.

Љубомир МИЦИЋ — Београд

MANIFESTE

aux barbares d' esprit et de la
pensée sur tous les continents

Hourraaaaaaaah barbares!

Hourraaaaaaaah zénitistes!

Nous avons à faire — plein les bras — dans la lutte contre la culture-bourreau.

Car on a chanté trop de hymnes, à la gloire des nobles potences du soit-disant continent européen.

Nous grinçons les dents derrière les barreaux de fer de la liberté empestée.

Nous avons assez de la culture de contrebande et de la civilisation volée. Nous avons assez d' une telle boue.

Nous hurlons du fond de l' antique berceau de la culture. Nous hurlons des Balkans: anticulture!... antieurope!...

Nous voulons nous venger dûment: oeil pour oeil, dent pour dent!
Nous combattons aujourd' hui avec des poèmes rebelles, car être poètes rebelles, aïdouks-comitadjis en revolte contre la culture, telle est notre profession.

Oui, nous sommes des comitadjis dans la lutte pour l' émancipation de la culture, qui nous asservit, qui nous tyrannise. Et seuls sont grands ceux, qui prennent part à la lutte sublime: pour la délivrance essentielle de l' homme. Seuls sont vraiment contemporains et grands les poètes, dont les vers sont des cris de rebellion et de revolte contre la culture. La délivrance parfaite de l' imaginaire culture — voilà la libération fondamentale des hommes.
Dame Europe! Nous crachons sous votre sale langue et sous les tabes-plantes de vos pieds pleins d' abscès. Nous lançons les bombes de nos poèmes dans votre hideux ciel européen. Avec les canons de nos idées nouvelles, nous tirons dans le zénit de la bourgeoisie en soie. Dans le zénit, et non dans l' imaginaire nombril de dieux — symbole unique de tous les génies d' Europe. Quoiqu' il s' agisse de canons et de bombes — laissons toute politique — à bas l' Europe, à bas les guerres! Nous détestons la politique, ce crapaud galeux, car il n' est pas dans notre nature de faire le commerce d' esclaves, ni noires, ni blancs. Notre temps et notre travail sont des poèmes de rebellion.

Hourraaaaaaaah barbares!

Hourraaaaaaaah zénitistes!

Nous sommes frères de tous les poètes barbares sur tous les continents. Frères continents, magnifiques frères barbares — multipliez nos rangs serrés. Tendez nous vos mains pures par dessus des fils de fer rouillés de la culture, au-dessus de frontières tranchantes de la civilisation cannibale. Formons un commun poigne d' esprit barbare pour fracasser le crâne hydrocephale de notre maratre séculaire, de notre maratre l' Europe. Vous verrez: au lieu d' amour, au lieu de pures pensées, il en jaillira un torrent d' idées souillées de haine éternelle et de servitude.

A pleine gorge nous jettons des injures à la face de la culture, n' est ce pas? Mais c' est par la tête que sent mauvais le poisson. Europe puant requin! C' est pourquoi nous voulons enlever le masque à tous les mensonges de l' humanisme cruel au nom de la pureté barbare, au nom du primordial amour barbare. Nous ne voulons

Драги друже,

Покрећу, који си Ти покренуо пре пет година са магичним позивом на буну, надире у свету као сила која се не може прејеречити. Зенитизам је данас акумулатор за несавладиве покреће.

Са успехом си водио борбу против крешћења и фанатичком самосвешћу издржао си јуначки све ударце, које Ти је мучки непријатељ задавао.

Од првога дана придружио сам се Твојем покрећу, који је данас већ прешао у наше авлије, све тамо до села Париза. Зенитизам је данас и Твој и мој и њихов и свачији. Зенитизам је савремена историја новог духа. А дух не може бити својина појединца. Овом приликом поздрављам Те друже из ове црне и мучне Европје, која не зна за епоху новог човека, у чије име си Ти први подигао свој зенитистички глас!

Поздрављам и остале наше другове у зенитизму, који су умели осећати ошкуду долази светлости!

Живео Љубомир Мицић, први син шестог континента Балкана!

Живео зенитизам и његов дух надгенијалних барбара!

Живели зенитистички другови!

Живела борба и зенитистичка победа!

Бранко Ве ПОЉАНСКИ

С ОНУ СТРАНУ ИСТИНЕ И ЛАЖИ

О апсолутном у зенитизму

Пет година. Пет мотора на аероплану у будућности. 5555 зенитистичких снага. Фабрика Аерозенит. Београд. Балкан.

Лет преко света. Секунд. Дан. Месец. Година. Две. Пет: зенитизам. Зенитизам у мени. Ја у зенитизму. Свет у мени. Ја у свету. Огањ у мени. Ја у ватри. Борба у мени. Ја у борби. Јунак сам са јунацима. Храбар сам са зенитистичким борцима. Пет година зенитизма. 5000 силних победничких подвига. Верујем у зенитизам, јер не верујем у глупост. Зенитисти су борбени. Антизенитисти су кукавни. Зенитисти су увек у полету. Њихови непријатељи увек су у страху. Целим једним континентом завладала је психоза страха. У акцији спас је и мудрост новог времена. Они, који не верују у зенитизам, не верују у бога—акцију. Умреће срамно за плотом, којим се је ограда глупост. Глупост је створила своју аристократију. Робови су и слугани својих ситних жеља и страсти. Зенитизам је покрет над покретима. Он значи слободу. Његова једина ограда је —

нова истина

нови дух земље

нови надгеније света.

Геније је баналан. Данас је Мусолини генијалан. Ако је тако, онда је оснивач зенитизма надгенијалан. Зенитизам је покрећу надгенијалних!

Мисао је једини основ света. Зенитистичка мисао је основ надсвета и новог друштва — наддруштва. Социјално мислити је погрешно. Треба мислити надсоцијално.

Зенитисти су људи из надсвета. Јер, ми смо против овога света.

Зенитистичка надсвест: радујем се множењу зенитистичких непријатеља, јер знам да су сиромаси. Стајали су пред вратима „Зенитеума“. Чекали су милост. Пет година смо давали капом и шаком, али зенитистичка рука остала је невидљива. Бедни слепци. Нису видели својих добротвора. Кад су прогледали, слепци, крали су, да им неби пребацили понизност и сиромаштво. Ја волим и непријатеље. Осећам самилост према њима. Наши су дарови падали у ваздух, печени на сунцу балканском. Наше је богатство крадено од наших непријатеља. Али, нас је немогуће покрасти. Чим нас више краду, ми постајемо још богатији. Лењин, Данте. Толстој, Аполинер, Демостен, Кант и Сократ умрли су. Зенитизам је жив! Не заборавите!

Људи пролазе. Идеје долазе. Идеје живу. На идејама почива зенитистички дух. Свака нова идеја је зенитистичка. Свака зенитистичка идеја је нова.

Већ сам оглупио од мудрости. Чекам наше време. Време!? Секунд. Минут. Час. Дан. Месец. Година. Историја Зенитизма. Победа у историји. Зенитизам је велика и најсветлија страница Историје Балкана.

После старих Јелина — зенитизам. Победа у победи.

Можда мислите да је пет година доста за успех? Не! Нема успеха, који се може бацити на теразије времена! Има ли уопште времена?

У свету има само покрета и судара. Од судара прште пламени светови. Идеје засјају. Међу људима настаје радост.

Пет година већ жари пламен зенитизма на балканском небу.

зенитизам: окрутан и несмиљен
јак и разоран
духовит и покретан
надгенијалан и продоран
зенитизам: песма гвоздена
труба балканска
борба јуначка

З Е Н И Т И З А М

Понос нових генерација. Звиждимо песме балканске по друмовима европским и путујемо у земљу ЗЕНИТАНИЈУ. Далеко је наше село. Далеко је наш град. Ништа није ближе од онога што је најдаље.

У зенитизму сам нашао свој дух. У зенитизму сам испољио своју снагу. Нема веће радости од победе. Непријатељ мртав. Сам је јадан кривац своје пропасти.

После победе, улази потајно у моју душу репата кроткост и ствара у моме свету гранитни талог нове етике.

Зенитизам је златна гробница нових идеја и нових победа.

Зенитизам је покрет супериорних! Зенитизам је покрет јаких!

Зенитизам је покрет младих! Зенитизам је покрет надгенијалних.

Зенитизам је триумф прецизних мозгова и великих барбарских душа. Јок! Зенитизам није ван мене. Он је у мени.

Он је у крви мојој. Он је сјај мојих очију. Он је замаха моје мржње.

Зенитизам је надхуманистичко кретање свих барбарских снага

новога духа за најконструктивнију епоху која долази.

Поносан сам што сам зенитиста. Поносан сам јер нас има

више таквих. Радујем се неразумевању. Колико нас малени

данас мање разумеју, толико ће нас велики, доцније, боље

разумети.

Једном ногом на 77 спрату Вандербилтове палате у Њујорку,

другом на Ајфеловој Кули у Паризу. Стојим чврсто и непоколебиво и зовем вас нови и млади.

Чујте глас зенитиста:

Устајте
Устајте
Устајте !

Зове вас зенитистичка револуција! У фронт млади, нови и јаки!

Ко је са нама спасиће се! Ко је против нас, умреће јадно и

срамно на периферији части новог човечанства.

Пет година потресали смо мале и велике мозгове изгубљених.

Још пет столећа! Векови ће проћи а зенитизам ће остати.

Још смо грлати као громови и јаки као хидрауличка преса.

Истераћемо душу Европи.

Париз 16. децембра 1925.

Бранко Ве ПОЉАНСКИ — Париз

Berlin 28-12-1925.

Ich bin schwer krank,
aber 5 Jahre Zenit:
mais 5 ans de Zenit:
but 5 years of Zenit:
Zenit jeden Tag!
Zenit tous les jours!
Zenit day for day!

Franz Richard BEHRENS — Berlin

ПЕТОГОДИШЊИЦА БОРБЕ

за друго магнетско средиште

Непосвећена петогодишњица. Ти ме питаш, драга, зашто сам тужан? Не, ја нисам тужан! Хоћеш ли веровати, да сам радостан, да ме је велики ветар радости испунио свега? Можеш ли схватити, да има радости подмукле и ћутљиве? Има радости, која се не изражава песмом и клицањем, која шта више, не открива ни јачи сјај у очима. Ћутљива радост прети изненађењем! Она човека чини и кротким и дивљим, јер у његовој унутрашњости формира злокобну напетост. Напетост у нама, легло је наше експанзивности и снага нашег отпора. Напетост је мера наше вредности.

Можда Ти сада изгледам стран и далек? Ох да, сада сам Ти врло далек! Ја путујем, обилазим, хватам осамљене струје, да чујем ритам немог одушевења. Док ме Ти радознало гледаш, можда и дрхтиш, врши се процес очишћења на свима континентима. Боје многих спектара спремају се да прозборе истим тоном, да сложним таласањем поздраве највећу свечаност времена: *петогодишњицу борбе за друго магнетско средиште*. — Потцртавам важност — не језика, него сагласности боја у њиховој чистоти, и таласања спектара.

Чудновата свечаност! Нема миропомазања! Нема посвећења! Нема молитава, литија, ни литанија помазаних првосвештеника! Без тамјана, без застава, без тамбура и таламбаса — зенитисти и пријатељи зенитизма славе своју петогодишњицу. Не ће бити ни гурманског надувања, ни пијаних инспирација! Сваки зенитиста ушао је у циклон борбе као чисти елеменат, као окупана јединица. Све везе прекинуте су једним одлучним скоком. И род по крви престао је да саосећа због једног јединог дела — а нико није убијен, и нико није опљачкан! Починили смо духовно самоубиство, да можемо ући у други живот! Тешко је људима не сумњати у егзистенцију блажености и живота без успостављеног лажног стања равнотеже, које је једино признато као спасоносно. Равнотежа је највећи зликовац људи. За човека су значајна само два магнетска центри: *земља и зенит*. Земља је наша маћеха. Природан закон равнотеже је један маћухински, нипошто матерински закон. Он је сигуран узрок укрућења, због чега природи не смемо бити захвални. Спас је инкарниран у стању супротном од равнотеже. *Бити изван равнотеже, а опет стабилан у себи!* Ко не разуме овај парадокс, њему ће спознање остати затворено за сва времена. Ослобођење доноси друго магнетско средиште — ван земље, које делује на нашу душевност. Спас је у томе, да своју вољу ослободимо утицаја земаљског магнетизма (не земаљског утицаја — то је разлика!), и ако пуштамо да тај други магнет делује на нас.

Пошребно је да човек буде најтеж — не разатеж — између зеница и земље. Ми морамо бити напети (не разапети! — пазите на те разлике!) између два магнетска центра — један је земља, за нашу материјалност; други је зенит — за нашу душевност. Ми путујемо према зениту, не губећи контакта са земљом. Ми од зенита црпимо свежину и добре плодове — за нашу земљу.

Земаљски магнетизам чини да волемо земљу. Магнетизам зенита врши препород на нама, не да нам да посрнемо, да се људско ходање по земљи не прометне у клечање.

Магнетизам зенита је регулатор земаљске тежје. *Засићеност од свега онога што постоји у својој непокретној форми је прво што ствара пошребу за пушење ка зеницу.* Лако је било, док сам волео Карла Маја. Лако је било, док сам сате проводио крај атласа, згурен над картом Америке, Централне Африке или Атланског Океана, замишљајући нечувене пустоловине, проживљавајући недоживљене догађаје. Није могло дуго да остане на томе. Нисам допустио ни да ме дуго понесе вртлог средине, у којој живимо. Био сам незадовољан. Био сам засићен, и скоро загушен. Спремао сам бегство — али куда?

Заиста, ја не знам, што је гонило малог маринца, у црном маринском оделу, са великим, позлаћеним словима на капи: „Кр. Поморска Академија“, — да заједно са „Винетуом“ Карла Маја купује „Зенит“ Љубомира Мицића? Природно, ја „Зенит“ нисам разумевао! И не знам, чиме је привлачио: магијом свога имена, или сам био хипнотисан насловном страницом? Тек — ја сам „Зенит“ куповао, и пазио брижљиво да се по свескама не купи прашина.

Ипак доцније, ја сам „разумео“! Ја сам „разумевао“, да је „Зенит“ „жариште конфузије“, а зенитизам „глупост“ и „лудост“. Волео сам да читам „Зенит“ у друштву госпођица. Било је много весеља. Колико искреног смеха, колико искреног гнева! — Коментаришући „Зенит“, тражећи супротности и апсурде у њему, ја сам улазио у бео хлебца зенитизма.

Спознаја је ишла овим током:

- зенитизам је глупост;
  - зенитизам није тако луд, као што мени изгледа;
  - тиме што ја нешто не разумем, није још одређена вредност ствари;
  - потребно је допустити, да зенитисти знају што хоће, и узети цео покрет озбиљно. Морам настојати да схватим — само тако може се доћи до резултата, који ће бити или повољан или неповољан, али биће озбиљан!
- Многим стомацима незгодан је прелаз са немачке кујне на италијанску, или обрнуто. Уверите се лично, колико је то тешко, па ћете онда лакше разумети, како тешко мора бити привикнути се, да кренете другим путем од онога, којим човечанство столећима каси!

Становиште није било одвише компликовано, и ја сам прешао ове фазе:

- 1) у зенитизму ипак има „нешто“. —
- 2) зенитизам постаје ми близак. —
- 3) у зенитизму има много доброга. —
- 4) ја сам зенитиста!

Почео сам да пишем зенитистички. Требало је доста труда, док сам успео да пишем зенитистички! Верујте, није зенитизам тако далек, као што се чини! И баш зато, што је зенитизам врло близу нас, људи прелазе преко њега, верујући да је у даљини!

Тај факат, да сам се ја пребацио у зенитистички фронт, унео је забуну међу моју родбину и пријатеље. Несумњиво разочарење, јер сам био испуњавао све добре наде да постанем „уважено лице“. Галама, протести, непријатности са свих страна и на свима линијама. — А раније? — „Боже, што је паметан!“ говориле су старе госпође за мене. — „Пише као професор!“ Отац је са поносом показивао моје штампане радове, и о њима се водила дебата у читаоници, заједно са разговорима о скупштини и политици. Једна госпођица бесно је засиктала, и три пута ударила по песку петом своје шими-ципелице: „Ја не ћу, не ћу да ви тако пишете!“

Уверавам вас најискреније, да нисам имао, и немам никакве, ни материјалне ни „моралне“ користи, што сам постао зенитиста. Наишао сам свуда на непријатности, и у оним круговима који се обично називају „најближи“. Уза све узбуне које су се биле подигле и стишале, кроз завесе антагонизма и сада продире забринут поглед моје мајке и негодовање очево. (Отац више не носи моје радове на читање у читаоницу!) Али ја сам постао туп за грађанске части. Дубоко сам свестан инфериорности публике. (Хоћете ли веровати, да један осамљени појединац у Парагвају, други осамљени појединац на Рту Добре Наде и трећи осамљени појединац на Тибету, и многи други расејани и изоловани појединци у међусобном астралном контакту сачињавају гомилу исто тако „реалну“ као и оне стотине људи окупљених на некој скупштини? Такве појединце треба узети не сепаратно, него као целину, јер сваки поседује сва својства гомиле.) Зенитизам је природна потреба новог духа, као што је телу потребно спавати, јести и радити — без обзира на све обзире. Одкуда жуч због зенитизма? Тражите од једног дебелијавића стотину педесет кила тешког, да се попне на црквену јабуку; тражите, да опатица подигне сукње до пупка на корсу — сигурно не ћете успети! Да постанете акробата — не смате бити дебели, да сте слободни у својој аморалности и наги у свом моралу — не смате бити опатица. (Не треба узети буквално: подигнути сукње до пупка! Тиме је само изражено, колико је однос компликован, јер од опатице не ћете дочекати отворену и јавну аморалност.) Овакви одговори мене више за-

довољавају, и несумњиво су елементарнији, него да се обратим за помоћ психологији или историјском доказивању, како је публика одувек конзервативна. У ставу против зенитизма, нема разлике између човека са академским дипломама и чедног фијакеристе! Једним мојим предавањем били су професори (зашто увек ти професори?) разочарани, што им нисам изнео „формулу, по којој ће разумети сваку зенитистичку јесму“. Неки пекар изјаснио се, да нема смисла тражити формулу; боље је скинути мало сала са мозга, које стеже као оков. Постоји дакле и такво дејство зенитизма, где су пекари међу изабранима! Уопште, немогуће је деловање зенитизма свести у један калуп — не може да се увуче ни у много калупа! Десинфекција света је многоразлична у својим резултатима. Једно те исто моје предавање, одржано у три места, извршило је три разноврсна ефекта: у једном месту смех и пријатно расположење; у другом се је дворана постепено празнила; у трећем револт и много гнева. Али у сва три места играчи су показали своје праве карте!

Посвећена петогодишњица. Поводом Зенитове петогодишњице тврдим, да ме је моја трогодишња зенитистичка пракса потпуно уверила, да су зенитисти ухватили тачан ритам живота, и зенитозофијом дају тачно схватање свега. Ко не верује моме искуству, нека покуша сам, па ће се уверити!

У то име, у име смрти оних који мртви живу, у име рођења нерођених, дајем и овом приликом део своје душе за посвету другог магнетског средишта — Зенита.

Браила децембра 1925.

Маријан МИКАЦ — Браила

Menton, 5-1-26

Mon cher Lioubomir ....! Oui félicitations, félicitations, félicitations pour le cinquième anniversaire de ZENIT, du ZENITISME, de la révolution d'esprit dans les Balkans .... Et surtout pour votre idée géniale de la balkanisation de l'Europe. Car vraiment la littérature et les arts en Europe sont entrés dans un chaos balkanique depuis la guerre. L'Europe s'est balkanisée d'elle-même pendant que les Balkans s'europeïsent. Le poète Horace (64-8 a. Chr. n.) donne l'explication de ce fait étrange.

Croyez moi, cher confrère, bien sympathiquement à vous et encore une fois toutes mes félicitations.

M. SEUPHOR — Anvers

Berlin 24-12-1925.

Lioubomir Mitzitch

Dem tapferen Streiter im Kampf gegen die „Kultur“ herzliche Wünsche für das kommende Jahr fünf.

Herwarth WALDEN — Berlin

У САНЦАКУ

сан на црвеној трави

Још за време рата и после њега дух је у својим страшним конвулзијама истакао неколико нових вредности. Са ужасних национално-ропских фронтова узлетали су у небо црни упитници: нове заставе духа. У грдном сударању стварности и сањарија човек се збунио, револтирао се и скочио стрмоглаво у свој сопствени бездан, где је видео да није важно јели земља округла или какво је одело обукла данас грофица Х. Пао је човек у своју провалију где је све могао подврћи сумњи, све, све, све: „дрскост“ као најважнији услов стварања новог.

И тако, на Западу догорева „Огањ“, на Истоку разгорева Руска Револуција — судбоносан грч истинске љубави.

Није могла изостати Будућа Светска Радиораскрсница — Балкан. И ако у његовом предворју, 1921. г. излази „Зенит“.

Резултати петогодишње колективне сарадње револуционарних духова врло је убедљива: зенитизам не може пропасти. Не само што је у току петогодишњег развоја утицао на стварање и ван њега, већ је зенитизам и за се створио чврсту подлогу.

Зенитизам је створен из ванумних убеђења да је љубав светиња и виша од сваког закона.

Зенитизам је поникао из бунта најбитније битности.

Зенитизам је у исто време метафизичка и физичка — надреална и реална — револуција.

Зенитизам је стремљење најдаљему: највишем и најдубљем: надземном и подземном зениту.

Зенитизам није националан. (Свака је раса дубоко човечанска). Није то никакав, балкански патриотизам. (Одвратан је и Београд као и Париз). Зенитизам уопште не може имати патриотизма, јер зенитисти немају отаџбине: још нема шестог континента, још увек смо на експлозивном континенту „Анти“.

„Живим у ждрелу неслушеног топа“ (Маријан Микац).

„Наша је застава небо“ (Љ. Мицић).

Зенитизам није никаква маска. Више волимо голу десницу него маскирану антилевицу.

Зенитизам није утопија. Бани ради што стварнијег бунта рачунамо и на голу баналну стварност.

„Љубав је најтежа људска работа“ (Љ. Мицић).

Зенитизам није рационализам. Прогутао сам „разум“ у часу кад ми се учинило да су моје ципеле крокодили.

Зенитизам није натурализам. О „природи“ знамо само да је апсолутно немилосрдна. Ту је стална победа наше трагедије.

Зенитизам у опште не зависи од стила. (Стил је производ индивидуалног решења и колективног императива. Форма и садржина су нераздвајиви јер се међусобно условљавају).

Важан је гесло.

О зенитизму први пут сам чуо да је то антиуметност. Сећам се: беше ноћ под кишом и железничка станица пуна света. Друг ми је један причао да је по зенитизму уметност сам живот. Нисам се изненадио али, признајем, било ми је неугодно. Како су ме у исто време интересовале многе „животне ситнице“ ја сам и заборавио на тај покрет. Да, мало доцније, опет случајно дознам о њему још нешто: овога пута са извора. Осетих збиља један немилосрдан напад на „лепу уметност“ и да не беше савестан мој божански ђаво, да не осетих у зенитизму истински и судбоносан револт — ко зна — можда се више у опште не бих њиме интересовао. Десио се противно: на моју еволуцију утицао је у првом реду зенитизам. То сам признавао и себи и другима, чак и онда кад нисам ни помишљао на сарадњу са зенитистима.

Све у зенитизму пратио сам врло слободно и суверено; као и увек, нисам ни једно рекла-казала примио пре него што ја сам кажем да или не. Како сам уз то имао много широкогрудости то сам осетио да се у зенитизму може врло лако изразити оно најелементарније у модерноме духу, управо оно чиме је тај дух условљен — *револуција* — Све зенитистичке „догме“ схватио сам само као колективну дисциплину — *да би револуција била широм већа* — и као такве примио, задржавајући при томе своју индивидуалну слободу. Игнорисање сваке дисциплине, сваког правила, није у ствари револуција, као што није револуција ни апсолутно покораване једној идеји. За ме је револуција најидеалнија, највиша тачка. Она може имати компромиса само са љубављу. Иначе је калуђерица на чијој кичми свира ђаво. Често пута сам осетио да су слобода и револуција једно исто. Нарочито онда када су ту љубав и савест.

Зенитизму сам казао амин онда када сам осетио да ћу у њему видети синтезу свих бунтовних изама; да ћу у њему моћи помирити своју вечну савест, пијану љубав и прапато-лошку револуцију и убеђење да је само антикапитализам социјалан. То је моја истинска естетика. Све појмове развалио сам, оптимизам је порнографија. Ипак за моју радост и смех небо је цезбенд, јер негде постоји револвер.

Жао ми је што овом приликом — за јубилеј — нисам способан за бучне честитке „Зениту“ и зенитизму. (Очајање је моје прогутана експлозија: само на неком *дезесјерају* могао бих сеизмографски бележити своје потресе и таласе.)

Знам да је ехо мојих мисли поздрав Зениту.

Зенит је највиши, Зенит је најдубљи — Живео „Зенит“!

Зенитизам је универзална револуција слободног духа — Живео зенитизам!

Зенитисти су пре свега добри другови — Живели зенитисти!

23 децембар 1925.
Београд.

Риста РАТКОВИЋ — Београд

Дорогой товарищ,
приветствую Вашу отважную работу на Балканах и надеюсь, что она не останется тщетной. Хочу также отметить, что Ви в стране панихид по царям и врангеловских жандармов первый попытались ознакомить Ваших соотечественников с искусством революционной России.

Илья ЭРЕНБУРГ — Париж

Carissimo direttore.

Mi sono trovato qui a Parigi col carissimo amico Polianski, e dopo molte conversazioni avute con lui abbiamo creduto necessaria una collaborazione fraterna intensificata.

Una battaglia serrata contro tutte le vecchie convenzioni e tradizioni.

La vecchia Europa è agonizzante — È necessario di pensare urgentemente alla ricostruzione violenta, nuova, futurista e zenitista della medesima.

Nel nome del movimento futurista saluto entusiasticamente il V° anno di gloriosa lotta.

Il movimento del quale voi siete degno capo dovrà superare ancora durissime difficoltà — che sono sicurissimo saprete annientare e stravincere.

Bisogna barbaramente combattere —

Bisogna barbaramente vincere —

Non esiste una guerra dolce!

Vi abbraccio e unitamente a Polianski, vi saluto caramente.

W (viva) — Mitzitch!

Parigi, 2-12-1925.

ai zenitisti

con l'entusiasmo tipico di futurista italiano, di quel gruppo che ha genialmente iniziato e generato le attuali rivoluzioni intellettuali d'Europa l'augurio più fervido d'una rapida, brutale e decisiva vittoria.

Della gloria del Passato ce ne fregiamo. Siamo assetati di gloria presente e futura. Viva la nostra gara divina verso l'avvenire meccanico — artificiale — ultra colorato.

Viva l'irrequieta giovinezza rinascete vostra e nostra; canteremo rumoristicamente e danzeremo in baldoria in funerale prossimo della vecchia Europa conservatrice, agonizzante.

Con tutte le nostre forze

Con tutto il nostro genio

barbaro — creatore ed architetto vi saremo fratelli nella fatale ricostruzione futurista dell'universo.

Viva la nuova generazione futurista e zenitista italo-slava.

Fortunato DEPERO — Parigi

Сомбор 26. децембра 1925.

Драги друже Мицићу,

После пет година полетних дана, ЗЕНИТ слави свој први јубилеј независног духа и слободног стварања. ЗЕНИТ једини борац своје врсте на Балкану и у Европи, издржао је све препоне и запреке, све невоље и подваљивања. Одјекнуо је глас зенитиста преко свих наших планина и појавио се овенчан младом славом међу многим народима и на многим језицима. ЗЕНИТИЗАМ је наша свеопшта садашњица и будућност у знаку победе.

Осећам да је сваки ред у ЗЕНИТУ пун живот: воља, мисао, осећање, варварство. Док се по прабини измодене културе вуку песме Шишка Менчегиха и Густава Плагијатора, ми славио петогодишњицу нове културе, нове поезије и нове уметности — у јубиларцу ЗЕНИТУ, у свечару и оснивачу нашег ЗЕНИТИЗМА.

Нови живот пробудио се је а ЗЕНИТИЗАМ уздигао, борећи се немилосрдно. У ЗЕНИТИЗМУ наш унутрашњи живот даје потпунога себе.

Све се мења у свету. Све, па и трубадурска поза. Истина, 15. век још животи и не да се. Ипак, рима, слика, и песме без риме преживљују своје последње дане. Њихова укоченост и извештаченост не делују, јер живот је бунт а никако калуп или конопац. Песма „слободног стиха“ доживљује свој крај, као што је одавно већ доживео свој крај „римован стих“. На рушевинама свих тих јица-сица-мица-жица-жбица-јак-мрак-тлак-зрак-фрак и т. д. над прашином преживелости изгледаних и европеизираних тековина, изнад свих застарелих фраза и псовки, живе и слави победу песма: речи у простору, слободно и независно изречене, у славу варварства — варварства са Балкана, са источних страна.

БАРБАРОГЕНИЈА проповеда наш јубиларац и свечар. И ми зенитисти одушевљено га поздрављамо, као месију нове културе, као проналазача новог и слободног борбеног духа.

ЗЕНИТ и ЗЕНИТИЗАМ наша је највиднија и најбелоданија победа — победа новог културног живота свих Јужних Словена. Само напред зенитисти, до коначне победе и највеће слободе, до највише културе и најдубљих осећања!

Андре ЈУТРОНИЋ — Сомбор

Krakow, 5-1-1926.

Je déteste le zénith; même les montagnes ne sont détestables, puisqu'elles nous éloignent du sang de la terre.

Mais:

J'aime le Zénit de Lioubomir Mitzitch; il n'est jamais au-dessus de la voie des aéroplans, vaisseaux capillaires du système circulatoire de la terre.

Vive le ZENIT.

Thadé PEIPER — Kraków Sei gewaltsam...
Gott.

DE STIJL hat immer mit grösster Teilnahme die Arbeit des Zenitismus verfolgt und ist davon überzeugt, dass der seit 5 Jahren geführte Kampf, von grosser Bedeutung für die Entwicklung der Neuen Kunst in Serbien gewesen ist. Wir bringen schon deshalb dem Führer der Zenitistischen Bewegung in Belgrad unser Salut!

Wir selbst haben unermüdet seit 1916 für eine neue Gestaltung in Leben und Kunst gekämpft und wir wissen aus Erfahrung wieviel Energie dazu gehört fünf Jahre ununterbrochen zu kämpfen. Unendlich viele Schwierigkeiten stehen dem Fortschritt im Wege aber mit der Erkenntnis, dass unsere dekadente, über-weiblich europäische Kultur nur durch die Gewalttätigkeit einer männlichen, frischen, primordialen, „barbarischen“ Geistes zu erneuern ist, soll der Kampf fortgesetzt werden, bis sich aus allen erneuernden Kräften die neue Welt gestaltet.

In diesem Sinne kämpfen wir mit Ihnen!

Paris 13/12 1925.

Théo van DOESBURG — Paris

Драги Господине Мицићу,

Од како сам у Паризу, све више увиђам колико је Ваш покрет — зенитизам — изнад свих површних идеологија, које се овде проперирају. Требало је врло мало времена да то осетим, а уверен сам да су то осетили и многи други наши назови „литератори“, који нису имали куражи да Вам то признају.

Али, тешимо се, да је признање непотребно.

Поздравите Србију и Балкан и будите уверени, да ћемо Пољански и ја учинити своје. Поздравите Домовину и реците да њени најбољи синови увек овако пролазе.

У очекивању дана за коначни обрачун, ја плујем на све оно што беше противу нас, и молим Вас, будите сигурни у искрено и пријатељске потпоре са моје стране.

Ако се никад не вратимо у Домовину, ми нисмо томе криви. Главно је да смо са собом понели све лепе особине наше расе, онога Барбарогенија, са којим ћемо у име оца и светог зенитизма победити Европу.

Живели!

Париз, 11 јануара 1926.

Раде ДРАИНАЦ — Париз

Anvers, le 11-1-1926.

Mon cher Mitzitch,
à l'occasion de l'anniversaire du ZENIT, je vous salue cordialement comme le pro-moteur du mouvement ZENIT, par lequel vous avez la sympathie de tous les artistes d'avant-garde du monde qui admirent votre lutte acharnée dans les Balkans, qui caractérise vos qualités de novateur et votre culture propre, qui se reflète. Poignée de main chaleureuse.

Jozef PEETERS — Anvers

ВЈЕРУЈУ ВО ИМЈА ЗЕНИТИЗМА

Никад нисам имао жеље да проституишем свој мозак. Лутао сам по дивљачким преријама своје испаћене душе. Одгајали су ме у смеру негативизма, хтели су да будем оно исто што и они. За то ми рекоше: следуј путеве својих отаца. Охо! наши се државни оци већ 7 година натежу за министарске фотеље. Ја стајам окружен свим могућим бакцилама неких наука. Признајем, понајвише ме занимао „наук вере“. Постао сам побожан. Није прошло ни 6 година, како последњи пут видех цркву. Кад се извукох из тих „користоносних“ наука, дошао сам на „врата“ хлебослуженија. Дођох до спознаје да је сваки човек који је сопственик аутомобила, за данас још нитков. Верујте, само за то јер нисам нитков, ја немам аутомобила. Ако желиш да будеш сит, мораш да постанеш кобасичар! Благодарим! Доцније следи читање љубавних романа а ла Анатол Франс. То ми се тако допало, да сам такве књиге увек уза се носио и редовно сваки дан дерао лист за листом, на сасвим скровитим местима! У мом су животу: *побожност — ауто и љубавни романи*, биле 3 једино важне тачке. Парадокс, зар не? Учили сте ме: земља је округла — ја вам веровах. Учили сте ме: земља се креће око сунца — и то вам верујем и вероваћу, док не докажем противно. То значи бити трпељив! А ви сада треба да верујете: *Зенитизам је најсавршенији електростатички апарат чији струја монизира душу*. Из душе се излучује сва нечистота. На противном полу сабира се *чисти дух*, прост од целокупне литературе.

Ја се заштитим непатвореним *зенић-изолатором*. На мене не делују лутајуће струје севдалинки. Оклопим се *зенић-кавезом*, не магнетизују ме женске ноге.

Вјерују: Ограничене су главе антизенитиста.

Овде сам цео ја. Амин.

Стеван ЖИВАНОВИЋ — Загреб

Jubilej „Zenita“ je najbolji dokaz, da ga vodite po pravi poti k zbližanju in pomlajenju intelektualne Evrope. Čestitam!

Veno PILON — Paris

Београд, 25. децембра 1925.

Једини мој друже и пријатељу, било је то равно пре пет година, у дан, кад је ноћ најдужа и најцрња и кад се сунце поново рађа. Тoga дана причао си ми дивну причу, која је извирала из дуге, црне ноћи и рађала се са сунцем. Причу о брајској сарадњи свију мозгова, писали они ма којим језиком. Иза година клања, које су припискивале као мора, осетио си потребу, да нађеш браћу из сваке границе, па да се заједнички бориш против највећег зла, против глупости. И нашао си га. Ја, која тишом верујем, нисам могла ни овога пута поверовати дивној причи. Била сам скептична, проналазила сам стотину немогућности. Ја, твој најближи, мислила сам овако. А шта да се каже о другима?

Па ипак, ниси се дао ничим смести. Сваку моју немогућност пободио си својим веровањем. И дао си се на посао. Стрелила сам, да ће ми време и људи дати право. Али — дало је теби право. Радујем се томе. Од свег срца. Само, скупо ми то илаћаш, мој Балканче лављега срца! Али — нека! Ипак је најкондензованији живој борба. А имамо и рашта да се боримо. За то, срећна ти борба и даље била! Срећна и берићешна! Да живи Зенић! Да живи зенитизам! Свим онима из њихије у пркос! На многаја!

НИНА-НАЈ — Београд

Haag, 13/1—26.

Cher Monsieur Mitzitch,
je suis bien en retard pour votre numéro jubilaire de ZENIT. Moi je trouve:
votre lutte très importante, votre besoin de révolution tout naturel et votre barbarité? Est elle vrai votre barbarité ou sentez vous la nécessité de la barbarité pour l'Europe?
Moi je trouve que la barbarité est nécessaire pour l'Europe. Elle apportera la force.

Alors, encore plus bien votre

C. van EESTEREN — Haag

Париз 25. децембра 1925.

Драги друже!

Налазећи се у магленом Паризу, не могу да заборавим на културни догађај:

5 ГОДИНА ЗЕНИТИЗМА

и његову вредност видим још јасније одавде, из ове „културе“. Ваша је борба велика и светла! Зато примите мој искрени и другарски поздрав са тврдом вером, да ваш пут води ка победи нашег заједничког непријатеља: умна беда, реакција и импотентна Европа! Живео Мицић!

Јос. ШТОЛЦЕР-СЛАВЕНСКИ — Париз

La suite des manuscrits imprimées n'est pas en relation avec leur valeur
Redaction.

A LA PATRIE EUROPÉENNE

*Toute énergie nouvelle est orientée à l'instant vers la destruction.
La T. S. F. pouvait être à peine appliquée que l'on expérimentait
déjà les moyens de s'en servir dans les troupes de transmission.
Par elle, le général tue-tout allait pouvoir donner son ordre
infâme dès la naissance de son infecte projet.*

*Tout asservissement de la matière aboutit fatalement à l'oeuvre
de mort. Electricité, chimie, aviation tels sont les merveilleux
cadeaux que l'on fait au militarisme, ou plutôt qu'il se fait
lui-même sans vergogne. C'est ce militarisme honteux qui tue
les rapports intellectuels entre les individus d'une même race ou
de races différentes. C'est ce militarisme cruel et bas qui fauche
les blés hésitant mais mouvant de la civilisation occidentale
qui, au dire de l'Asie, sent déjà le cadavre.*

Pauvre Europe, n'entends-tu plus la voix du grand Whitman:

„Je lève haute la main perpendiculaire

Je fait le signal

Appelé à rester en vue à jamais après-moi

Pour toutes les retraites et demeures des hommes“.

*Pauvre Europe, ta carte n'est plus qu'une immense caricature
de la paix!*

*Pauvre Europe, ton „Union sacrée“ avec ses bas calculs de
chauvins en délire nous fait mal profondément!*

Pauvre Europe, nous voulons que tu sois lasse de haïr.

A bas notre isolement national!

Vive la pensée indépendante!

Vive l'universalité des êtres!

Bruxelles, 29. XII. 1925.

Blaise TISON — Bruxelles

Dessau, den, 30. 12. 1925.

Sehr verehrter Herr und Freund.

Ich danke Ihnen für Ihren Brief vom 27. 12 und beeile mich, Ihnen für die Jubiläums-Nummer des ZENIT einen Beitrag zu übermitteln. Ob er Sie jedoch noch rechtzeitig erreicht?

Jenes unbedingte, was ich in meiner Feststellung sehe und will, deckt sich, glaube ich, mit dem, was Sie *Wanum* nennen, oder überpersönliches *Barbar-genie*, oder *Kollektivgefühl*. Das ist dasselbe, was ich Kosmos nenne. Ich weiss, dass dieses Wort von allen lyrischen Schwärmern verschandelt und gemissbraucht ist. Ich bin, glaube ich, der einzige in Deutschland, der mit den Elementen der jüngsten Generation an einem objektiven Kosmos baut.

Wenn Sie also, so sage auch ich, mit dem was ich feststelle, irgendwelche Verbindung empfinden, so bitte ich Sie, meine Feststellung als Beitrag für die Jubiläums-Nummer noch zu verwenden.

Mit den Nummern des Zenit haben Sie mir grosse Freude bereitet.

Ich erwiedere Ihre Grüsse herzlichst. Ihr

FESTSTELLUNG 50*

pour cinq ans de ZENIT

Der bewusstlose Zustand ist durchaus klare Realität. Er wächst aus der Erkenntnis, dass der Mensch etwas werdendes ist.

Wie wird diese klare Realität aussehen? Sie wird nur gehalten werden von einem Zustand. Der Mensch wird nicht mehr aus der Bewusst-seins-Sphäre heraus, aus dem Subjekt handeln, er wird vielmehr als erkennendes Wesen sich auch zum Gegenstand der Erkenntnis machen und ein Subjekt—Objekt bilden. Ja, es wird eintreten, dass die ganze Menschheit ein Subjekt—Objekt—Organon bildet. Alle okkulten Zwischenzustände werden aufhören. Es werden selbstverständlich innerhalb dieses Zustandes Polaritäten bestehen. Die Gegensätze von Gut und Böse werden ungeheuer wachsen. Man verwechsle den Organon—Zustand nicht mit einem Paradies. Das Böse wird in ungeheurer Potenz da sein. Aber als objektive Natur-Potenz. Man wird dieses Böse nicht als Verbrechen vor Gerichtshöfen aburteilen oder in Zuchthäuser sperren. Es wird einfach ein Wettkampf (ἀγών) stattfinden.

Das Böse wird nur in seinem okkulten Zwischenzustand verschwinden. Verschwinden werden alle anderen Zwischen — und Noch — nicht — Zustände. Die fragwürdigen Schwärmer — und Lügner-Existenzen der Dichter werden nicht mehr sein. Jeder lyrisch-metaphysische Zustand wird sich auflösen, jener Zustand, der ja nicht nur Eigenschaft schlechter Dichter ist, sondern durchaus Bestandteil aller Halbmenschen. Alle Mischgefühle der Sentimentalitäten, alle Entzückungen des Romantischen sind ja doch, auch in ihrem primärsten Ausdruck, verkapptes Dichtertum.

Man wird auch nicht mehr das Gefühl haben für Oberfläche und Tiefe, für Spekulation und Naivität, für Bewusstheit und alle Handlungen aus dem Objektiven des Kosmos schöpfen, kurz: kosmische Kultur sein.

Es wird nicht mehr den Begriff der in Vielhetien zersplitterten Weltanschauung geben, es wird die Einheit der Welt — Durchschauung sein.

Kurt LIEBMANN — Dessau

Paris, 3. Janvier 1926.

Cher Monsieur,

croyez à toute ma sympathie pour l'effort que vous faites depuis cinq ans avec ZENIT. Je regrette souvent de ne pouvoir comprendre les articles que vous écrivez ne connaissant pas le serbe, mais je devine qu'ils doivent contenir de substantielles choses bonne à dire — surtout en ce moment. Je fais du vœux pour une longue vie de ZENIT vous adresse très cordialement les mieux.

Albert GLEIZES — Paris

*) Aus dem im Dion-Verlag, Dessau erscheinenden Buch, „Feststellungen“.

ПОЗДРАВ ЗЕНИТИСТИЧКЕ ТРОЈКЕ

Уважени господине Мицићу

Срећни смо да доживљавамо моменте и догађаје које ће историја Балкана дебело записати. Ево једне групе балканских-српских студената у Паризу, која чврста и здрава у свом убеђењу зенитистичком, кличе: сретна Вам слава зенитистичка зените зенитизма.

Ево јануара 1926. године после Христа — кажу. Не верујем. Знам само сигурно да је данас петогодишњица борбе зенитистичке, да је пет година излажења **Зенита**, пет година исполинске борбе за: ново човечанство, нову варварску балканску културу, и смрт сараје сифилистичке „културе“ Европе. Доле са њеним балканским подвођачима — „пезама“. Уааа! Али нас неће дроља завести. Живели ви господине Ми..., не господине, него зенитиста Мицићу, Ви који сте створили војску чувара балканске чистоте и невиности. Честе се множе. Уррра! Крикнимо! Нека смрдљиви џузавац од наше помисли умиру. Урра! Смрт непријатељима! Живеле зенитистичке армије.

Уррра! Живелеееее!

Тешко шеби, сараје грешна — ...урво, културо. Распргнућемо те, гаде, на реповима зенитистичке коњице — идеја, здравља! Сретна ти слава, домаћине!

Много векова да бог да!

У Паризу центру нашега нишана, јануара 6. године после првога Зенита, у име зенитистичке тројке.

Мирко КУЈАЧИЋ — Париз

Madrid, 7. janvier 1926.

Cher confrère,

Je vous remercie sincèrement de votre lettre du 16 decembre, adressée chez mon editeur et dont je viens de prendre connaissance. C'est par cause de ce retard que je n'ai pas le temps déjà de vous envoyer l'article que vous avez la gentillesse de me demander. Je le regrette vivement mais veuillez trouver ici mes excuses, avec la promesse de vous envoyer quelque chose dans une nouvelle occasion. Tout de même sachez que je me réjouis confraternellement des cinq années heureuses de ZENIT et que je lirai avec plaisir ce no. special d'anniversaire si vous voulez bien me le faire parvenir. Dans quelques jours vous recevrez un exemplaire de mon ouvrage „Literaturas europeas de vanguardia“. Vous en avez l'autorisation pour traduire de ce livre ce qui vous plaira. Si vous disposez encore d'un exemplaire de votre „Avion sans appareil“ je vous serais fort gré de me l'envoyer.

Merci encore une fois, et agréez les cordiaux salutations de

Guillermo de TORRE — Madrid

Kod Dubrovnika 28.-12.-25.

Lieber Herr Micić,

Ich hätte Ihnen längst einmal geschrieben wenn ich Ihnen in einem briefe mehr als in meinem werke sagen könnte. ich gehöre nicht zu den alten aber auch nicht zu den jungen. ich stehe allein. darum kann ich auch nicht für Ihren Zenit schreiben — ich passe nicht dazu. Anti-Europäer bin ich am allerwenigsten vielmehr Europäer der alten europäischen kultur die ich nicht überwinden sondern vollenden will. streiten ist ziellos. ich habe furchtbare überlasten der arbeit und kann noch teilnehmen wo man meine hilfe braucht das heisst wo man nicht eine eigene feste richtung hat. dies alles ist einfach und klar. also grüsse ich Sie mit allen guten wünschen in herzlichkeit. Ihr

Rudolf PANNWITZ — Dubrovnik

Поштовани Господине Мицићу,

Уверен сам присталица Вашег покрета.

Срдачно Вам честитам:

пет година	зенита
пет година	зенитизма
пет година	борбе
пет година	варварства
пет година	револуције

за слободно и ново стварање, за независну мисао и нов дух — за барбарогенија и човеково човечанство.

Срећан бих био и захвалан Вам да објавите у јубиларној свесци „Зенита“ ову моју Молитву, зенитистичку.

Мита ДИМИТРИЈЕВИЋ — Београд

TEMPS NOUVEAU ZENIT

A droite, à gauche sur le monde fusent des audaces nouvelles préparatrices d'un ordre social et d'une intellectualité.

La sagesse de l'histoire dit qu'elles sont invincibles qu'une fatalité soulève, comme une marée, les migrations d'idées.

Et toutes ces forces contradictoires, refusées ici, acceptées plus loin ou plus tard sont indispensables à la beauté libre de la Vie.

Qu' on la venille ou non l' intellectualité brimée aura sa revanche. Ce ne sont pas les diplomates qui illuminent les siècle.

Aujourd'hui, plus que jamais, sur l'Europe, s'agglomèrent des esthétiques invues, victoire sur le temps, la matière et la misère.

Georges LINZE — Liège

ФИЛМ ЈЕДНОГ КЊИЖЕВНОГ ПОКРЕТА И ЈЕДНЕ ДУХОВНЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

пет година под игом „лудости“ и барбарогенија

1918.

Србија се пропиње из мучнога рата као троглава аждаја: С.Х.С. На једној страни омамљени победници, на другој страни претрављени побеђени. Обе стране су у знаку лажне љубави и притајене мржње. Има и дубљих разлога за обоје. У књижевности новинарски фељтонизам. Код победника национални, код побеђених патетични и лажно социални. Обе стране дубоко верују у своју гениалност.

Талас руске револуције...

1919.

У животу, сем шибера и ратних богаташа, на свачијем лицу поратни грчеви. Све што мрзи Србе и Србију постаје „бољшевик“. Као ватра и уље, мешају се победа и пораз — у једној држави. То се је звало југословенство.

Један глумац племићског порекла, доцнији хрватски драматичар — шверцује из Загреба маст у Беч — као што чине и остале хиљаде померених савести. Успут сарађује у „Пламену“, часопису препеване мађарске „револуције“ и гениалне домобранске књижевности. Такав је био менталитет, такав је био извор „хрватскога ритма“. Уметност као стварање ни не мисли на живот. Оно што се криумчари под тим именом, заудара на гњило, увенуло воће, из прошлога столећа. Верује се тек, у неко југословенско месијанство, и ако под маском лажи и самосвесне обмане: „Савременик“, „Књижевни Југ“, „Њива“. Неколико свезака берлинског „*Der Sturm*“ јавља се у хрватском издању А. Б. Шимића, под преведеним написом „*Вијавица*“ а доцније „*Јуриш*“. У Београду, „*Српски Књижевни Гласник*“, заузима стару позу југословенског Краљевића Марка, али овај пут, као жаба на сувом. У Новом Саду, „*Дан*“ поздравља нову поезију Љубомира Мицића, која је била позитиван докуменат песничких тежња Милоша Црњанскога, који протестује што је Мицић испевао песму „*Ave Petar imperator*“. То је време када се први пут скромно јавља прва независна поезија у знаку *слушња* и мелодичног *лиризма*. (Љубомир Мицић: *Ритми мојих слушња*.)

То се називало тада експресионизмом и „ултрамодерним“. Назило се, да је чисти лиризам болест и да се треба вратити старим и освештаним „садржајима“ и формама. Али, младост ипак напредује. Готово без отпора и запрека испуњава празнину, коју су оставили за собом свилени сонети Јована Дучића и прободене музе Владимира Назора.

1920.

Помишља се и на душу, која је у рату била предата наоружаним ђаволима и рогатим вилама. Савест се једва буди. Поезија лута у лавиринтима символизма и националног фразерства. Сликаство је у области инфериорне имитације. Скулптура почива на косовској патетичности. Музика у напевима „Берца“ или германске полифоније. „Модерну Европу“ и „револуцију“ пропагује београдска новина „Прогрес“. У Љубљани стихови „Човек з бомбама“ Антуна Подбевшека. После фељтонске борбе за „експресионистичку сцену“ и поштовање филма, две књиге Љубомира Мицића „*Спас Душе*“ (са предговором Августина Ујевића) и „*Источни Грех*“, предходе једном новом поглављу наше књижевности и нашег духовног живота уопште. У јесен ове године, пада зачеће часописа ЗЕНИТА и покрета ЗЕНИТИЗМА. Само мало објашњења: није се смело остати више у оквиру СВОЈЕ душе. Морало се прећи оквир регионалне ограничености. Морало се разлити ван оквира, до најдубљих људских висина. Морало се је победити себе т. ј. индивидуализам и приправљати се за нову и наслућену епоху колективизма. За то ново стање духа и душе требало је наћи адекватан израз: требало је безусловно, да тај нови салтомортале *балканског духа* добије и ново име, требало је, да се безусловно подцрта и спољња разлика од сличних европских покрета новог времена. Требало је одлучно пресећи све традиције, европске и домаће, како би се немилосрдно и под новом заставом објавио рат до истраге свему, што заудара по одвратној прошлости. Најважније било је, да се нађе пут ове прве борбе за културну независност Балкана и ново стварање човечанства. Највиша тачка наших тежња ван оквира је ЗЕНИТ, а пут наших напора нека буде ЗЕНИТИЗАМ. Речи су постале дело. На тим основама почело се хучно и бурно — градити. Најпре разарати, а затим стварати!

Место икакве повеље, у основе балканске матице новог стварања, положио је своју младост један песник, по имену Љубомир Мицић. Он никада пре тога није помишљао, да оснива било какав часопис. Такве амбиције нису га мориле ни гониле. Свршивши основну школу рата у Галицији и филозофски факултет у Загребу, он постаје скроман песнички радник, неспособан за завист и интригу, неспособан за пакост, неспособан да свом ближњем нанесе било какву бол. Невољен од својих школских и књижевних другова, разочаран празнином и каљужом савремене књижевне генерације — он је засукао рукаве, плуноу на све и одговорио радом, устрајним и неуморним. Нежељено, постао је вођ једног покрета који је растао из дубине, који је настајао као пролеће и развио своју нову заставу у свим областима духовног живота и рада. Тај чувени зенитистички покрет постао је светски покрет, кога одушевљено поздрављају и страни

песници. Међу првима је Иван Гол, који је од покретача још ове године био позват на сарадњу.

1921.

1. фебруара, прва свеска међународног часописа ЗЕНИТА. Манифест покретача „Човек и Уметност“ има ове најглавније акценте: нови човек, нова уметност — ЗЕНИТИЗАМ! Никада више рата! Исток против Запада! Прве речи о „пролеткулту“ од Луначарскога. ЗЕНИТ мобилизује целокупну младост у нашој земљи, опипава било за будућу борбу и нова стварања. ЗЕНИТ штампа необјављене радове у свим оригиналним језицима. Главни сарадници су сви из Београда (што је тада у Загребу било од важности) и Пољански из Љубљане. Бомба је била бачена и снажно је деловала. Палму изненађења и одушевљења носи Београд, у својим недринама — Теразијама. Доцнији ватрени „зенитисти“ негодовали су против новог „изма“, али акумулатор зенитизма радио је несметано даље, не осврћући се на цвркутање првих прољетних ластавица. О ЗЕНИТУ и зенитистичком покрету почиње да пише и тзв. светска штампа. После „Светокрета“ и после прве песничке акробатике, Пољански путује преко Беча за Праг, где пропагује ЗЕНИТИЗАМ, гладан и невесео. Штампа се и МАНИФЕСТ ЗЕНИТИЗМА, који је повредио многе амбиције и смрсио многе ситне рачуне. Око манифеста, први пут се јасно оцртава непремостиви јаз између покретача и његових првих сарадника. Према њиховом схватању требало је да буде овако: Иван Гол тежи да експлоатише европску домену за „свој“ нов проналазак зенитизам — београдска браћа у Христу су богом помазани „носиоци“ покрета, а за Мицића довољно је место „издавача“ пошто је „дао реч“. Али — све оно што је иза тога следило, срамно је. У жељу издаја и освете, ЗЕНИТ објављује манифест за помоћ гладнима у Русији, од Љубомира Мицића, који је уједно и први такав манифест код нас. Сем тога објављује и прву зенитистичку поезију „Речи у простору“ и стихове Владимира Мајаковскога, највећег песника руске револуције. Иван Гол прерађује своје песме „Радиограме“ и на основу првих Мицићевих „Речи у простору“, које су написане месеца јула/августа 1921. у Београду, настаје Голова зенитистичка поема „Париз Гори“, која је у истој години била преведена на чешки. Ова година уродила је првим плодовима као и срећним искључењем београдске групе ЗЕНИТОВИХ сарадника и следбеника зенитистичког покрета. Одлучан потез уредника ЗЕНИТА, изазвао је нечасну кампању у целокупној штампи Срба, Хрвата и Словенаца, потпирену са стране учвиљених и искључених ђака. Подвалама, лажима, памфлетима и гадостима није било краја. То блато текло је месецима кроз ступце дневних листова и реакционарних часописа, против којих смо се неколико месеци „заједнички“ борили. Кулминација је наступила тада, када је објављена једна колективна плувачка на покретача и уредника

ЗЕНИТА, потписана и од књижевних непознаница, са којима Мицић није имао никаквог додира и које уопште није познавао. После хистеричне сеобе ЗЕНИТОВИХ изгнанника по непријатељским таборима — протекла је чиста крв ЗЕНИТИЗМА.

1922.

Настаје епоха „лудости“ и посвемашњег искључења ЗЕНИТА и зенитиста из књижевности Јужних Словена. Ногама и рукама раде изгнаници, да дисквалификују ЗЕНИТ и профанишу ЗЕНИТИЗАМ. Уједињена анатема са леве и са десне стране. Најогорченији и најустрајнији непријатељ је на страни оних, који су били и потајно остали следбеници зенитистичког покрета. Чине се сви могући покушаји, да се паралише успех и значај ЗЕНИТА, који је прешао границе наше отаџбине. У томе није било скрупула. Десница је ликовала, а средњи сталез „модерних“ постаје њихов најамник. Лижу се као измирени пас и мачка. Било је и деце из тога брака: разни часописи мухиног века, са недужним акцентом зенитизма („Пушеви“, „Хиџнос“), и разне књиге, које нису биле лишене моћног утицаја зенитизма. Било је и вештачког подмлађивања: у Београду „Мисао“, у Загребу „Криџика“, где нађоше уточишта сви они стар-млади, који су били неспособни, да продуже свој живот у ЗЕНИТУ и ЗЕНИТИЗМУ. Живот поменутих часописа, зависио је о даху ЗЕНИТИЗМА, што је сасвим разумљиво, с обзиром на велика крила зенитистичке револуције. ЗЕНИТ и ЗЕНИТИЗАМ, једини леви фронт у нашој земљи, био је засипан блатом смрдљивих мозгова, али узалуд. ЗЕНИТ је просипао нове идеје, као сваки вулкан лаву, а зенитисти певали су и стварали нову и независну поезију, које није било у нашем народу и на нашем језику, после Народне Поезије и Соломунове „Песме над песмама“. Зенитисти стварају нове речи за што моћнији израз. Загребачки лист „Обзор“ тражи интервенцију полиције, против зенитистичке поезије Бранка Ве Пољанскога. Затим, Љубомир Мицић објављује „Капегорички империјални зенитистичке песничке школе“, којим је задат смртни удар целокупној шверцерској поезији свих Срба, Хрвата и Словенаца. Поплава зенитизма и зенитистичке школе, надире све очигледније и преко граница, нарочито у Чехословачку. У Чехословачкој је зенитизам извршио најснажнију револуцију и утицај на савремену младу генерацију, која је издашно васпитана у ЗЕНИТУ. После отпуштања Љубомира Мицића из државне службе као гимназијског наставника, долазе на ред манифестације у Немачкој, кроз коју је такође прохујао нов дух зенитизма. У Минхену је штампан Мицићев манифест „Друга Провала Варвара“ са песмама свих зенитиста. У Берлину довршена је немачка свеска ЗЕНИТА у преводу Нине-Нај, са „Капегоричким Империјалом“, са поезијом Љубомира Мицића и Бранка Ве Пољанскога. Немачке новине доносе чланке о зенитизму и прештампавају зенитистичку поезију. Сусрет и познан-

ство са Бранком Лазаревићем отправником послова и Д-р Ми-ланом Гавриловићем, саветником СХС. посланства. Одушевљени загрљаји и срдачни позиви за Београд, са речима: „*поље Вашег рада је Београд, а ми ћемо Вам стојаћи на услузи, када се доскора враћимо.*“

У ЗЕНИТ се уводи све више Руса из Совјетске Русије. Први стихови Сергија Јесењина на српском. Затим ванредно издање ЗЕНИТА као новине у 10.000 примерака, где зенитисти у име нове културе траже успоставу политичких односа са Совјетском Русијом. Руској новој уметности ЗЕНИТ посвећује целу свеску као двоброј, у којој су објављени оригинални радови Руса из свих области уметничког и духовног стварања. (Руски часопис „*Вјеш*“, од кога је изашло само неколико свезака под уредништвом Еренбурга и Лисицкога, био је основан по узору на ЗЕНИТ, као и француски часопис „*Manomètre*“ у Лиону). У истој години ЗЕНИТ објављује прву зенитистичку прозу Бранка Ве Пољанскога, оригиналну и надфантастичну. Сам Пољански издаје сензационални „*Дада-Јок!*“, којим је на јединствено духовит начин обрачунато са филоксером „дадаизма“, у нашој земљи. Пољански вративши се из Прага, оснива први филмски часопис код нас, „*Кинофон*“. А прву књигу зенитистичке поезије Љубомира Мицића, под дивним написом: „*Стојину Вам Богова*“ плени кр. држ. одвјетништво помоћу загребачке полиције, инспирисано загребачком штампом. Са великом радошћу спаљена је цела на-клада као у средњем веку, са радошћу, којом су Турци спалили кости Саве Немањића, на Врачару. Штампано је друго издање под познатим написом „*Кола за сјасавање*“ без инкриминисаних стихова, који су послужили само као маска, за угушивање „протухрватског“ зенитистичког покрета. Почињу улични инсулти зенитиста у Загребу, почињу физички напади и атентати на све зенитисте, пошто су зенитисти „српски плаћеници“.

1923.

3. јануара прва зенитистичка вечерња у Београду. Београд се достојно одужио тој сентименталној пажњи Љубомира Мицића: „Политика“ са памфлетом, публика са посетом од 30 људи. „Модерни“ су корпоративно прешли у Земун на пијанку и опили неке младе симпатизере, који су свакако желели присуствовати првој зенитистичкој вечерњи. Исто вече гостовао је у Народном Позоришту неки оперетски тенор, па је обузео све „културне духове“ престонице. Предавање Љубомира Мицића: „*Зенитизам као балкански шојализајор новог живоћа и нове уметности*“, жели Др. Милан Гавриловић, да отштампа у „Политици“. Предавач се ограђује против те услуге и наглашава, да нема такве амбиције, из више разлога. Само уз одлучну гаранتيју данашњег стварног директора „Политике“, предавање му је послато из Загреба, које, нити је било штампано, нити је враћено, јер је културни ниво „Политике“ а. д. далеко

познат а однос према културним људима, вредан дуге успомене. 31. јануара, приређена је друга зенитистичка вечерња са истим предавањем у Загребу. Ту узима учешћа и Бранко Ве Пољански, са својом ненадмашном акробатиком духа и парадокса. Велика сала Глазбеног Завода била је готово пуна. Одушевљење у публици невиђено. Зенитисти су неочекивано бурно поздрављени. Зенитизам је те вечери доживео свој велики триумф. Стари и закleti непријатељи зенитизма, представници штампе били су поражени. Снагом зенитистичког духа и генија, били су постиђени, ради својих клевета и лажи. ЗЕНИТ, коме се од почетка прориче многожељена смрт, наставља устрајно борбу и напоран рад. Уредник ЗЕНИТА демаскира бедно клепетање Богдана Поповића о црначкој пластици и његово незнање о уметности уопште. Тек у ЗЕНИТУ његова заосталост искаче пластично, као никад пре. Он остаје разголићен пред стварном анализом његовог „знања“ и његових невоспитаних увреда, које је том приликом управо из бусије, на адресу нових песника и уметника. Сличан став после нас заузимају „борци“ средње линије у Београду („Раскрсница“), да се не заостане у „борбености“ као и у другим зенитистичким пилулама. Следи покушај једне антиестетике, основан на интимној вези између филма и зенитистичке поезије. Имао је видног значаја по развој зенитистичке поезије и све савремене поезије младих и најмлађих која стоји под неоспорним зенитистичким утицајем. Следи реализација зенитистичког позоришта, чије је костиме и сцену радио зенитистички сликар Јо Клек. Онда обрачун са неком имагинарном „хрватском“ хипер-културом у једном синтетичком чланку Љубомира Мицића. Ради тога чланка хтело се лупати излоге загребачких књижара. Према обавештењу једнога пријатеља, ради тога чланка спремало се убиство Љубомира Мицића. Ради истине о хрватској „култури“ коју је ЗЕНИТ демаскирао као шугаву овцу, претио је уреднику ЗЕНИТА и Стјепан Радић данашњи дични министар просвете у — Великој Србији, поводом чијег блебетања је и написан чланак „Папига и монопол хрватска култура“. Под притиском хистерије која је обузела Загреб, Љубомир Мицић незаштићен и осамљен као увек, бежи у Београд. Долази као борац а не као бродоломац. Са безброј потешкоћа, полако и нечујно пресељава се уредништво ЗЕНИТА и ЗЕНИТ-ГАЛЕРИЈА НОВЕ УМЕТНОСТИ у варош својих старих тежња, да активно суделује у изградњи културног центра будућег Балкана. Али то је била заблуда, једна тужна заблуда. Разочарења су горка и превазилазе сва искушења, у која се је падало. Београд не воле пречане, па макар они и Срби били. Београд не воле ни уметност ни културу, ако није посвећена којом политичком партијом или ако не долази из Париза. Мора се бити странац, па да се буде од „вредности“. И ако је Мицић са осталим зенитистима и до данас остао у

Србији странац, њему Београд није дао да живе и као да није хтео да он остане у животу. Али упркос свега, чистим срцем и гвозденом вољом издржало се је. ЗЕНИТ није угушен, иако је то била цена, и услов да се умекша ођухинско срце Београда и његових пигмеја. Да, Пијемонт је то. Ко хоће у њему да живи или да му се укаже гостопримство и част, треба да се одушевљава свим његовим гресима, треба да обожава његове синове, па макар они били песнички плагијатори, па макар они били уметнички дилетанти, па макар они били умни и морални инвалиди. Пијемонт је то, чији врхунац културе је у дневним новинама а цвет цивилизације на Великој Пијаци — испред Универзитета! У таквом Београду, појава ЗЕНИТА и ЗЕНИТИЗМА сабласт је коју треба гонити куком и мотиком, гонити свим расположивим средствима. У таквом Београду, сем нашег најсавременијег и најмодернијег романа „77 самоубица“ Бранка Ве Пољанскога, који је штампан још на Тајгету (у Загребу!), ЗЕНИТ штампа прво своје издање „Ефект на дефекту“, књигу зенитистичких стихова песника Маријана Микца. Одмах затим, штампана је врло ретка монографија „Нова пластика“ Александра Архипенка, која је због своје оригиналне опреме наишла на страни на нарочите похвале позваних. Пољански се такође сели у Београд. За напоре ЗЕНИТА и зенитиста нико не мари. Још није јасан егоизам Београда. Још није сасвим јасно, да за Београд ништа не важи што није родила Шумадија или Палилула. У тако повољном стању, за све противнике и непријатеље, наступа златно доба плачке. Многе се „величине“ пропињу на тобожњем мртвом зенитизму. Памфлети дневних листова не изостају. „Политика“ штампа чланак неког слабомуника † ЗЕНИТИЗАМ, и ако исти тај лист кроз зубе фали драму „Неверовајни Цилиндар“, која је незрео плод зенитистичке школе. Зар незнате где лежи тајна признања и успеха? Аутор је „београдско дете“! У свакој прилици треба имати стрица Шумадинца!... „Политика“, која не позна никакву културну куртоазију, па ни албанску — није хтела да штампа одговор нападног и оклеветаног, на њезин одвратан памфлет. Д-р Милан Гавриловић тај лажни пријатељ Љубомира Мицића, опет је на сцени. Он не сноси кривицу за памфлет, вели, али се одушевљава ЗЕНИТОВИМ чланком о хрватској култури, кога је „Политика“ хтела да прештампа. Али — терала је шегу са ЗЕНИТОМ па — не може. У овој години јавља се по неки број домобранске „Књижевне Републике“, која прежива старе свеске ЗЕНИТА о новој руској уметности. Маријан Микац одржава многе зенитистичке вечерње у пречанским градовима. И ова година прошла је у посвемашњем маловарошком негирању наших напора, у којој борба за голи живот зенитиста апсорбује готово све резерве. Нестрпљиво и злурадо се очекује смрт зенитиста као људи, као песника и као борца. Али...

1924.

У Београду 25. свеска ЗЕНИТА са каталогом Прве Међународне Изложбе Нове Уметности. Изложба је реализована и била отворена од 9–19. априла у Београду. И том приликом великих напора, да она варош где излази ЗЕНИТ равноправно заузме положај са свим осталим духовним центрима у свету, све је остало при старом. На тој изложби, сем зенитиста Јо Клека (са зенитистичким „арбос-сликама“) и Мих. С. Петрова, узело је активног учешћа са својим оригиналним радовима 12 држава, својим најизразитијим представницима нове уметности. Једина мана изложбе била је та, што је била ЗЕНИТ—ИЗЛОЖБА и што је није отворио ниједан страни дипломата нити какав облигатни „књижевник и инспектор Министарства Просвете у Уметничком Одељењу“.

Поводом ове прве светске изложбе код нас, нису се писали ни памфлети, јер, да се не би свезналице претрчале у незнању. Могли би да испаднемо нека некултурна земља (о боже нас сачувај!), када би се шегачило са величинама, које је и Европа признала. И да се неби, болан, морало похвалити напоре ЗЕНИТА — морало се ћутати о том догађају, који се не понавља на Балкану ни столећима. Бранко Лазаревић изјавио је уреднику ЗЕНИТА, да је то најзначајнија изложба, која је у Београду икада била — али то нигде није могло да се прочита. „Муком муче ропске слуге“ — Излази најзад дуго очекивана књига стихова Бранка Ве Пољанскога: „Паника под Сунцем“ поводом које се опет по плану и прописно пишу памфлети. Чаршија је одушевљена, како има паметне и писмене главе-шине. „Политика“ предначи, пошто треба грдити све што је ново, све што је културно и све оне људе који нису њени акционари. Али чик! ЗЕНИТ се поново јавља, у опсегу, као никада досада. Запрепашћује мрзителие, мајчин сине, да им пена иде на уста. Ко може да се похвали са толиком мржњом као ЗЕНИТ и ЗЕНИТИСТИ? У ЗЕНИТУ манифестују се најсавременији проблеми у корак са целим светом и без задоцњења. Написи о Новој Уметности, студија о зенитизму и зенитозофији, која путује готово по целом свету под написом „No Made in Serbia“. Тај манифест штампан је на француском, немачком, пољском и делимично на холандском језику. Ето и то је један злочин, кога Љубомиру Мицићу никако не могу да опросте његови савременици. Његовим трудом и у његовом преводу излази у наклади „Атоса“ чувени „Пролетскул“ од Луначарскога, чији је предговор преведен на бугарски. ЗЕНИТ надаље објављује есеј Троцкога (који је написан о Лењиновој петогодишњици) са Лењиним маузолејом у Москви. Сем тога чувено писмо Максима Горког „Поводом револуције“. Као и у свим прошлим годинама, ЗЕНИТ стално доноси репродукције из свих области ликовних уметности, из прве руке, са оригинала.

У овој години доноси нарочито слике о новој архитектури и бави се њеним новим захтевима и решењима. Увек са извора и увек последњу реч. ЗЕНИТ зауставља и увоз „надреализма“ односно префарбаног дадаизма, кога су покушали да увезу београдски епигони и снобови, кроз упеглане панталоне, из Париза. И ова година, судећи по билансама званичних нојева, који су затурили главе у песак умног слепила — свршила се потпуном игноранцијом једног светског часописа и једног светског покрета, чија је централа Београд, који.... и т. д.

1925.

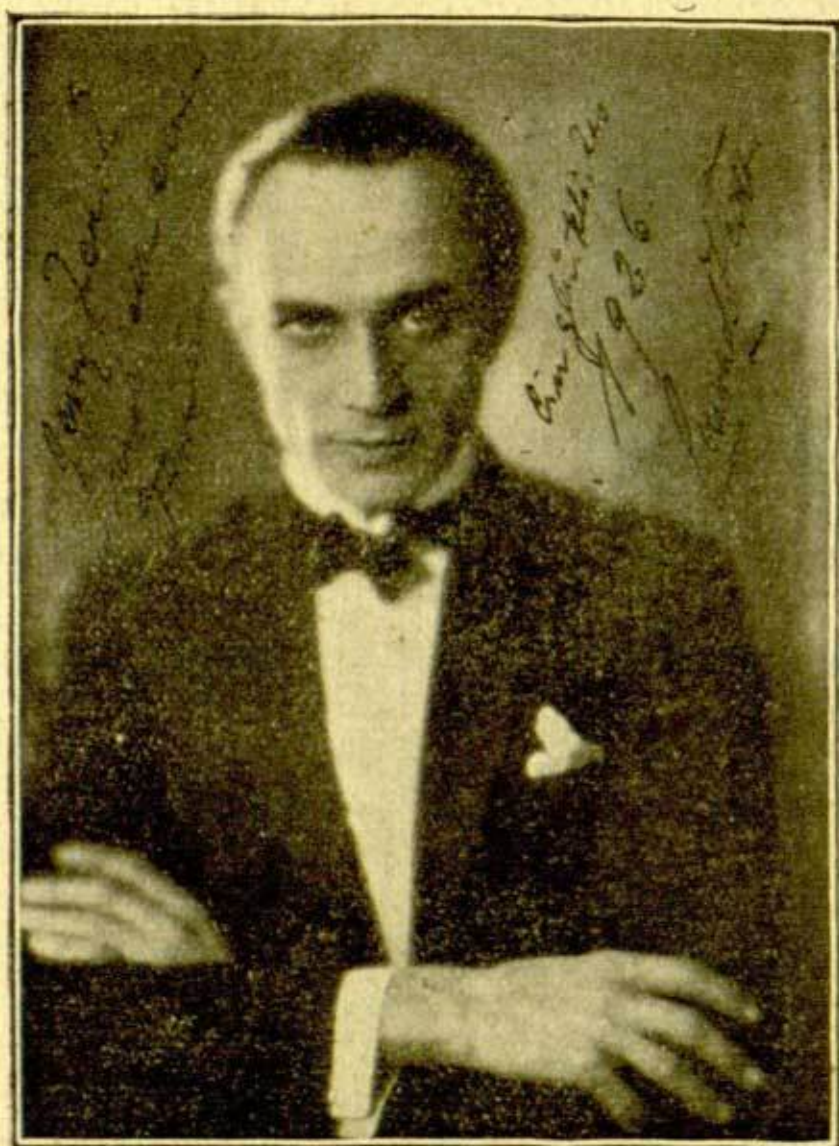
Нова година почиње са романом Маријана Микца: „Феномен Мајмун“. Да зенитисти нису искључени из „књижевности“, у свакој другој прилици, овај роман би значео књижевну сензацију. Савременици никако „не виде“, да се радом и борбом зенитиста ствара једна нова епоха нашег културног живота. Пољански је напојио Словеначку зенитизмом за десет година, са две триумфалне зенитистичке вечерње у Љубљани. И ради свега тога, сви су једнодушни у мржњи и пакости. Сви активно сарађују на уништењу најзначајнијег књижевног и духовног покрета, кога позна наша историја. Активност и устрајност јединог левог фронта, не губи даха. Извор борбе је непресушан. Извор снаге неисцрпан. Не постоје искушења за малаксавање, за компромис или за напуштање бојног поља, на које су зенитисти изазвали против себе јачу војску по броју, али слабију по моралној и духовној вредности. Непријатељ бори се кукавички, из бусије, игноранцијом, клеветом, подсмехом — или уопште не излази на часно поље победе или пораза. Такав положај је испод „достојанства“ којеквих професорчића књижевности и безимених књижевних скоројевића. Али док траје рат до истребљења у отаџбини, дотле се на страни ређају успеси један за другим. У овој години, активност на страни била је највећа и најплоднија. Морало се жртвовати једно извесно време искључиво тим дужностима, које пре никако нису могле да дођу на ред. Најзад, удовољено је многим позивима са стране. Пољански путује за Париз да преузме дужност зенитистичког амбасадора за Европу и да заборави неправде и туге своје отаџбине. 36. свеска ЗЕНИТА има чланак уредников „Хвала ти Србијо лепа!“ Горка истина! Исти ЗЕНИТ протестује против Цанковљевог људождерства на Балкану, поводом убиства бугарског песника Геа Милева. Тај протест нашао је одјека у иностраним новинама и часописима. Уредник ЗЕНИТА, још пре смрти Геа Милева, поводом његовог суђења послао је један кратак протест „Политици“ са обавештењем да се песник не зове Велев него Милев. То је била једина морална помоћ, која је још могла да буде пружена од пријатеља, док је несрећни песник био у животу, али — али била је од Мицића. „Политика“ се је додуше послужила исправком имена, а до

данас никоме није било познато, ко јој је дао инструкције из културне обавештености. Комплетовања зенитистичких манифестација допуњује композитор Јос. Штолцер-Славенски и песник Риста Ратковић, издавач и уредник незваничног зенитистичког алманаха „Чаша Воде“. После свега, из резерве прва испада београдска полиција, што је врло утешно и симптоматично. Полиција, као први културни фактор ове земље, излази прва на мегдан. Она плени 36. свеску ЗЕНИТА, јер идентификовање Србије са Краљевином СХС. „изазива мржњу против државе као целине“. Међутим изгледа, као да је и то била Нинчићева „морална помоћ“ Цанкову. Било како било, Првостепени Суд је поништио полицијску забрану. Тако је свршио овај јуриш на слободну мисао и зенитистичку будућност. Даље, ЗЕНИТ протестује против завојевачких Европејаца, против француског империјализма у Мароку, против империјализма уопште. Открива горку судбину Балкана, која је можда једна од најтужнијих судбина Европе. Један обрачун са књижевним пикавцима и сисавцима зенитизма, био је стварна нужда. Пољански у Паризу слави пред француским и осталим европским пигмејима нов шести континент: Балкан, кога су зенитисти открили. Зенитизам улази у своје мужевно доба. Сви континенти и све земаљске државе, у којима је писменост нешто виша од писмености наших универзитетских професора и антикварног „Српског Књижевног Гласника“ — знају за активност ЗЕНИТА и ЗЕНИТИЗМА. То су, готово све државе, сем — Краљевине СХС. Коначно ова година је најјасније испољила два фронта: леви фронт ЗЕНИТА и ЗЕНИТИЗМА — десни фронт: све друго. Средња линија „бораца“ замукла је и утврђује своје друштвене позиције. „Модерни“ су скрасили у дипломатији, и новинарству. Надриреалисти су добили батина од тате и маме, ради тога, што су причали, да су сањали револуцију. Сви заједно су најамници једног повраћеног реакционарства, које је одвратније него што је икада код нас било. Успело се дакле, да се петогодишња борба сведе на два фронта, који ће продужити да се кољу на живот и смрт. То је најдрагоценија тековина ове године. При крају године ЗЕНИТ је успео да избаци торпедо у главни штаб непријатеља. Наступила је паника под сунцем, појавио се ефект на дефекту: антиевропска поема Љубомира Мицића АЕРОПЛАН БЕЗ МОТОРА, написана још 1922. Поема преведена на француски од Владимира Скерлића, доживела је неочекивану судбину. Полиција је запленила ту најновију зенитистичку књигу и тиме засведочила, да су зенитисти једини који се налазе у књижевно-уметничкој борби за ново а против балканске реакције и европске копилади на Балкану. Полиција је одлетела на зенитистичком аероплану без мотора у далеке крајеве заблуда, пошто је претходно добила сатисфакцију од надлежних судова. Апелациони суд је на основу закона о штампи, потврдио забрану књиге, ради „тешке повреде јавног морала“!

Овај јединствени атак на песничку слободу, целокупна штампа књижевна и новинарска, осудила је својим заједничким ћутањем. Аутора је узела у одбрану у толикој мери да се слатко смејао, ганут том неочекиваном пажњом и топлином. Али није остало само при том. Одељење Опште Полиције, окуражено општом анатемом ЗЕНИТА, тужила је Љубомира Мицића суду на основу 49. члана закона о штампи, према коме се повлачи казна до године дана затвора и новчано 10.000 динара. И то све ради зенитистичке поезије! Ми не знамо добро историју, али нам се чини, да је ово први случај код нас, да се оптужује песник суду ради поезије односно ради неразумевања нове поезије. И тако, у знаку борбе прса о прса, измаче и ова година, пре него смо јој набили рогае на главу — са јубиларном свеском ЗЕНИТА и ЗЕНИТИЗМА — после пет година борбе за нову уметност, за нов дух и нова стварања. Према „Српском Књижевном Гласнику“, ништа се није десило — све је помрло, све је нестало или пољубило његове скуте. Да, то је све тако једноставно и тако разумљиво. Та откуда и да зна један провинцијални часопис што се догађа у престоници?.. То доиста није за озбиљну замерку, већ само да се — пљуне...

Уредништво ЗЕНИТА

ЗЕНИТУ и свима његовим пријатељима срећну 1926.

Конрад ФАЈТ — Берлин

ВЕЛИКА ТРГОВИНА
ЈЕВТА М. ПАВЛОВИЋ

и
КОМПАНИЈА

БЕОГРАД
Кнез Михајлова бр. 41.

препоручује купцима
и потрошачима
ВЕЛИКИ ИЗБОР
сваковрсних хартија за писање,
цртање и канцеларије.

ПРЕТПЛАТНИЦИМА

молимо све наше прет-
платнике да изволе об-
новити претплату за 1926
годину.

ДУЖНИЦИМА

молимо све наше дуж-
нике да хитно подмире
своја дуговања, иначе
ћемо у наредном броју
објавити њихова имена.

Администрација Зенита
Београд, Обилићев Венац 36

ЛИТОГРАФИЈА
и
ФАБРИКА КАРТОНАЖЕ
РОЖАНКОВСКИ И ДРУГ

деоничко друштво
ОСНОВАНО 1898
ЗАГРЕБ
Савска цеста број 27—29

Љубомир Мицић
— МАНИФЕСТ ЗЕНИТИЗМА —
Цена 3 динара
Mitzitch: Manifest du Zenitisme

Ivan Goll
— PARIS BRENNT —
Preis 8 Dinar
Goll: Paris brulle

Љубомир Мицић
— КОЛА ЗА СПАСАВАЊЕ —
Цена 15 динара
Mitzitch: Chars de sauvetage

Маријан Микац
— ЕФЕКТ НА ДЕФЕКТУ —
Цена 10 динара
Mikatz: Effet sur Deffet

Мицић/Архипенко
— НОВА ПЛАСТИКА —
Цена 100 динара
Mitzitch/Archipenko: Plastique nouvelle

Бранко Ве Пољански
— ПАНИКА ПОД СУНЦЕМ —
Цена 10 динара
Poliansky: Panique sous le soleil

Бранко Ве Пољански
— 77 САМОУБИЦА —
Цена 15 динара
Poliansky: 77 suicides

Маријан Микац
— ФЕНОМЕН МАЈМУН —
Цена 15 динара
Mikatz: Singe Phénomène

Љубомир Мицић
— АЕРОПЛАН БЕЗ МОТОРА —
забрањено/interdit
Mitzitch: Avion sans Appareil